

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Ljubomíra Drápala a soudců JUDr. Zdeňka Novotného a JUDr. Mojmíra Putny v právní věci žalobce P. V., důchodce, bytem [redacted], proti žalovanému O. S. se sídlem v [redacted], o odškodnění pracovního úrazu, za účasti České pojišťovny, a. s. se sídlem v Praze 1, Spálená č. 14 jako vedlejšího účastníka na straně žalovaného, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 32 C 40/91, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. května 1995 č. j. 13 Co 183/95-81, t a k t o :

Dovolání žalobce se z a m í t á .

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Odůvodnění :

Žalobce se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 1 domáhal náhrady škody, která mu vznikla v důsledku pracovního úrazu (infarktu myokardu), který utrpěl dne 1.3.1990 při výkonu funkce předsedy Č. v O. S. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že funkci předsedy zastával od 23.1.1990 a že dne 1.3.1990 se zúčastnil jednání a tiskové konference s představiteli Akčního výboru ÚRO (jednání přítom "bylo velmi

náročné a dramatické, rozhodovalo se o další budoucnosti odborového hnutí, včetně majetku bývalého ROH"). Infarkt myokardu považoval za pracovní úraz proto, že k němu došlo "v důsledku náhlého, neočekávaného a neobvyklého působení psychických sil, na které nebyl přivyklý".

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 22.11.1994 č. j. 32 C 40/91-63 rozhodl mezitímně tak, že "uplatněný nárok je co do právního základu opodstatněn" a že "výrok o výši nároku a o nákladech řízení se zůstává rozsudku konečnému". Při rozhodování vycházel ze zjištění, že žalobce před tím, než byl zvolen do funkce předsedy výboru odborového svazu, nevykonával zaměstnání, která by byla spojena s překonáváním zátěžových a stresových situací, a uvěřil žalobci, že "před prodělaným infarktem nebyl léčen s nemocným srdcem ani netrpěl ischemickou chorobou srdeční". Vzhledem k tomu, že podle znalce "plnění pracovních úkolů mohlo mít nepříznivý vliv na vznik koronární insuficience a tak mohlo být spouštějícím mechanismem při vzniku srdečního infarktu žalobce", dospěl soud prvního stupně k závěru, že příčinou úrazu žalobce (infarktu myokardu) je "mimořádná náročnost jednání - tiskové konference dne 1.3.1990". Poškození zdraví žalobce je proto třeba považovat za pracovní úraz ve smyslu § 190 odst. 1 zák. práce.

K odvolání žalovaného Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 31.5.1995 č. j. 13 Co 183/95-81 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl; současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů a že se České republice nepřiznává "náhrada nákladů znalečného". Soudu prvního stupně vytknul, že "i když provedl dokazování v dostatečném rozsahu, nelze souhlasit se skutkovými zjištěními, z nichž při svém rozhodování vycházel". Hodnocení znaleckého posudku totiž "neodpovídá jeho obsahu", neboť "znalec konstatoval, že žalobce byl nositelem řady rizik jako jsou vysoký krevní tlak, zvýšená hladina cholesterolu v krvi, jakož i to, že změna v koronárním řečišti se v minulosti manifestovala asi třikrát bolestmi v hrudi", a jen "připustil, že rozrušení na schůzi mohlo mít nepříznivý vliv na vznik koronární insuficience a mohlo být

spoušřovým mechanismem při vzniku srdečního infarktu, nikoli příčinou ischemické choroby srdeční". Protože ischemická choroba srdeční má multifaktorální původ a protože "prokázat příčinnou souvislost mezi jedinou složkou celého komplexu činitelů je většinou nemožné, nelze prokázat, že činnost žalobce byla hlavní příčinou infarktu. Odvolací soud dále přihlédl k tomu, že žalobce se dne 1.3.1990 v ranních hodinách podrobil lékařskému vyšetření pro stejné potíže, které se u něho projevíly po obědě téhož dne, a že žalobce "nevedl, že k potížím, které byly diagnostikovány jako infarkt myokardu, došlo náhle a neočekávaně jako reakci na konkrétní stresovou situaci vyvolanou jeho neúměrným pracovním přepětím". Odvolací soud uzavřel, že se žalobci nepodařilo prokázat takové okolnosti, z nichž by bylo možno dovodit, že došlo k náhlému a neočekávanému na jeho vůli nezávislému působení psychického rozrušení, které bezprostředně vedlo ke vzniku infarktu myokardu, tedy že došlo k úrazovému ději jako předpokladu pro závěr, že žalovaný odpovídá za škodu podle ustanovení § 190 odst. 1 zák. práce. Průběh onemocnění žalobce naopak nasvědčuje tomu, že "šlo o rozvoj obecného onemocnění, které vyústilo v infarkt myokardu bez konkrétního spoušřového mechanismu v průběhu celého dne".

Žalobce v dovolání namítá, že se odvolací soud dopustil "procesního pochybení" tím, že hodnotil výpověď znalce jinak než soud prvního stupně, ačkoliv tento a ani žádný jiný důkaz, který by mohl vyvrátit závěr soudu prvního stupně, sám neprovedl. Dovolatel poukazuje též na to, že "do dne úrazového děje nikdy netrpěl anginou pectoris" a že před úrazem se žádnému lékařskému vyšetření se srdečními obtížemi nepodrobil, a dovozuje, že odvolací soud důkazy provedené před soudem prvního stupně nesprávně zhodnotil. Žalobce navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky, který jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) věc převzal od Vrchního soudu v Praze, dovolací řízení dokončil podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31.12.1995 (srov. čl. II odst. 4 zákona č. 238/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve

znění pozdějších předpisů a zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. a že je proti němu dovolání přípustné i podle ustanovení § 238 odst. 1 o.s.ř., odvolací soud přezkoumal ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. napadený rozsudek odvolacího soudu bez jednání (§ 243a odst. 1 o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Předpoklady odpovědnosti organizace vůči pracovníkovi za škodu při pracovním úrazu podle ustanovení § 190 odst. 1 zák. práce jsou existence pracovního úrazu (úrazu, k němuž u pracovníka došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním), vznik škody a příčinná souvislost mezi pracovním úrazem a vznikem škody. Ke vzniku nároku na náhradu škody je zapotřebí, aby všechny tři tyto předpoklady byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, nárok nevzniká. V řízení o odškodnění pracovního úrazu má žalobce (poškozený) procesní povinnost tvrdit (srov. § 101 odst. 1 o.s.ř.) a posléze i prokázat (srov. § 120 odst. 1 a 3 o.s.ř.) všechny uvedené předpoklady potřebné pro vznik nároku.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzovaném případě zjištěno (správnost zjištění v tomto směru dovolatel nenapadá), že žalobce jako předseda Č. [redacted] v [redacted] O [redacted] s [redacted] S [redacted] se dne 1.3.1990 zúčastnil jednání a následně tiskové konference Akčního výboru ÚRO. V průběhu jednání a bezprostředně po něm pociťoval silné bolesti na hrudi a celkovou nevolnost. Po skončení jednání byl odvezen k lékařskému vyšetření a v odpoledních hodinách byl zjištěn rozvíjející se infarkt myokardu.

Za tohoto skutkového stavu bylo pro posouzení věci kromě jiného rozhodující, zda skutkový děj bezprostředně předcházející poškození zdraví, kterým byl žalobce postižen, má charakter pracovního úrazu anebo zda tento úrazový děj chybí a jedná se popřípadě o manifestaci onemocnění, kterým postižený již dříve trpěl.

Podle ustálené judikatury soudů (srov. např. Zhodnocení rozhodování soudů ČSR o odškodňování pracovních úrazů a nemocí z po-

volání uveřejněné pod č. 11 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1976) se pracovním úrazem rozumí porušení zdraví, které bylo pracovníku způsobeno při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů. V případě infarktu myokardu platí, že, i když tu zdánlivě chybí zevní faktor úrazového děje, může jít v o úrazový děj, jde-li o poškození zdraví, které nastalo při náhlém vypětí sil, velké námaze, nezvyklém úsilí, kdy tedy pracovní výkon přesahuje hranice obvyklé každodenně vykonávané práce, nebo je sice konán v hranici obvyklé těžké práce, ale za nepříznivých okolností, anebo se sice pohybuje v hranici obvyklé namáhavé práce, pro kterou však organismus pracovníka není přizpůsoben anebo na kterou svými schopnostmi nestačí. Bezprostřední příčinou vyvolávající infarkt myokardu je totiž psychické trauma (jednorázové přetížení při plnění zvláště obtížných úkolů) nebo fyzické trauma - neobvyklé běžnému zařazení neodpovídající jednorázové pracovní vypětí.

Pro závěr, zda byla prokázána existence pracovního úrazu, nepostačuje samotné zjištění o tom, že k poškození zdraví pracovníka došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (jak se mylně domníval soud prvního stupně); je nezbytné, aby bylo také (zároveň) prokázáno, že příčinou tohoto poškození zdraví pracovníka byl skutkový děj, který má charakter úrazového děje, tedy že k poškození na zdraví došlo následkem působení zevních vlivů (fyzické či psychické přetížení - trauma), které bylo svou povahou krátkodobé, náhlé a násilné. Posouzení, zda tvrzené skutkové okolnosti mají charakter úrazového děje, je otázkou právní, jejíž posouzení přísluší soudu; od ní je třeba důsledně odlišovat posouzení, zda určitý úrazový děj byl příčinou následku - poškození zdraví, které je zpravidla otázkou odbornou, jejíž posouzení náleží především znalcům (srov. § 127 o.s.ř.).

S dovolatelem lze souhlasit v tom, že soud sám nemůže činit o příčině poškození zdraví jiné závěry, než ke kterým dospěl znalec, protože jde o otázku odbornou; odvolací soud proto nepostupoval správně, když na základě vlastních úvah dovodil, že příčinou poškození zdraví žalobce byl rozvoj obecného onemocnění. Jeho

další závěr o tom, že v řízení nebyly prokázány takové okolnosti, z nichž by bylo možno dovodit, že došlo "k náhlému, neočekávanému, na vůli žalobce nezávislému působení psychického rozrušení, které bezprostředně vedlo ke vzniku infarktu myokardu", t.j. že nebyl prokázán úrazový děj, však zůstává nezpochybněn. Samotné "velmi náročné a dramatické jednání" dne 1.3.1990 (s nímž poškozený dával do souvislosti vznik infarktu myokardu a které podle znalce "mohlo" být "převažující" příčinou infarktu myokardu) totiž nesplňuje výše popsané znaky úrazového děje, i kdyby bylo pro žalobce (jak to zdůrazňuje soud prvního stupně) ve srovnání s dříve vykonávanou prací "naprosto nezvyklé". Vlastní jednání sice mohlo být pro žalobce traumatizující a jeho prožitek mohl být umocněn vzpomínkou na postup odborů v padesátých letech (jak na to poukazuje ve své výpovědi), nicméně ani tyto okolnosti neumožňují posoudit daný skutkový stav jako úrazový děj. Při hodnocení těchto skutečností bylo totiž třeba uvážit, že pro posouzení skutkového děje z hlediska, zda splňuje náležitosti úrazového děje, nejsou samy o sobě rozhodující vnitřní pocity, prožitky a emoce poškozeného. V takovém případě, a to nikoliv jen zdánlivě, chybí zevní faktor úrazového děje - fyzické či psychické přetížení (trauma) vyvolané přímo zevními, na vůli pracovníka nezávislými vlivy. Za těchto okolností pouhý subjektivní emociální prožitek nemůže být úrazovým dějem. Samotná skutečnost, že k poškození zdraví žalobce došlo při činnosti, v níž by bylo možné spatřovat plnění pracovních úkolů, neumožňuje závěr, že k poškození zdraví došlo pracovním úrazem.

Z uvedeného vyplývá, že v posouzení neexistence pracovního úrazu jako jednoho z předpokladů odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu ve smyslu § 190 odst. 1 zák. práce je rozsudek odvolacího soudu správný. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen vadou uvedenou v ustanovení § 237 o.s.ř. nebo jinou vadou, která by měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem o.s.ř. zamítl.

O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení

§ 243b odst. 4, věty první, § 224 odst. 1 a § 151 odst. 1, věty první o.s.ř., neboť žalobce s ohledem na výsledek řízení na náhradu svých nákladů nemá právo a žalovanému ani vedlejšímu účastníkovi, kteří měli v dovolacím řízení plný úspěch a kteří by tak měli právo na náhradu účelně vynaložených nákladů tohoto řízení (srov. § 142 odst. 1, větu první o.s.ř.), žádné náklady nevznikly.

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 18. března 1997

Předseda senátu:

JUDr. Ljubomír Drápal